1

1945 m. Nr. 12 6599

SAULUTĖ

LKA + LS

SAULUTĖ

LIETUVIŲ VAIKŲ LAIKRAŠTIS

DETMOLD, 1945 METŲ GRUODŽIO MĖN. 16 D. NR. 12

GRUODŽIO MĖNUO

GIRMANTAS

Lietuvoje gruodžio mėnesiu prasideda žiema; gruodas žemėje. Mes papratę buvome matyti ten balas, upes ir ežerus užšalusius. Šalti vėjai pūsdavo, sniegus nešiodavo, o šaltis griebdavo už ausų ir nosies, šaltais šiurpuliais nugarą kutendavo.

Tačiau nebaisus mums buvo šaltis nei vėjai. Būdami savo krašte ir turėdami šiltą pastogę, apavo ir drabužio, tik juokėmės, šalčius pasitikdami. Juk šalčio padaras — ledai ir sniegas — mums drauge ir malonumo teikdavo! Kas gi neatsimenam laidynių nuo kalnų, lakstymų pašliūžomis, čiužinėjimų pačiūžomis ant ledo? Kaip vėjas švilpei nuo kalno; kaip briedis lėkei per lauką; kaip paukštis skraidei ant ledo! Ar čia taip? Vietomis pamatom šiek tiek sniego ir ledo, bet daugiau — šaltas lytus, drėgnas vėjas ir ūkanos. O laikinosios mūsų pastogės šaltos, drabužis prastas ir kuras menkas . . . Vargstam ir laukiam.

Tam pačiam mėnesy susilaukiam ir paguodos. Nuo 23 dienos saulė sustoja tolinusis į šiaurę, ima grįžti atgal. Pačios ilgosios naktys ir trumposios dienos baigias. Dar ilgai truks žiema, bet saulė jau vistiek eina į pavasarį. Ar ne miela tai žinoti?

Ir dar didesnio džiaugsmo susilaukiam šiame mėnesyje — Kalėdų šventės. Kalėdos — Kristaus gimimo šventė.

Kitąsyk žmonės kiek tūkstančių metų laukė Kristaus Atpirkėjo. O mes Jį visada dabar turim per paliktą mums Jo mokslą, įstatymus, Bažnyčią. Minėdami Jo gyvenimą žemėje, švenčiam tam įvairias šventes. Štai gruodžio 25 dieną Kristaus gimimo šventė. Piemenėliai pirmutiniai jį gimusį aplankė. Vaikus Jis ir užaugęs, savo mokslą skelbdamas, labai mylėjo, dėl to vaikai turi stengtis būti verti Jo meilės.

Žinokime, kad tikrai, širdingai džiaugtis temoka nekaltos širdys. Akiplėšos, melagiai, pikčiurnos dažniausiai blogai nusiteikę ir paniurę. Pasistenkime būti nekalti ir geri, kad mūsų džiaugsmas būtų tikras. Atsiminkime kūdikėlį Jėzų. Jis nori, kad visi vaikai galėtų džiaugtis, o ypač Jo gimimo šventėje . . .

Kaip mielos būdavo Kalėdos Lietuvoje! Šaltis ir sniegas už šiltos gimtosios pirkelės lango, kartais vėjai ir pusnys. Bet Kalėdų naktį skaisti žvaigždelė danguje linksmai mirksi, o rytą išaušus šviesi Kristaus gimimo diena visus gražiai nuteikia.

Tegu Kalėdų žvaigždelė rodo mums tiesų kelią į laimingą ateitį!

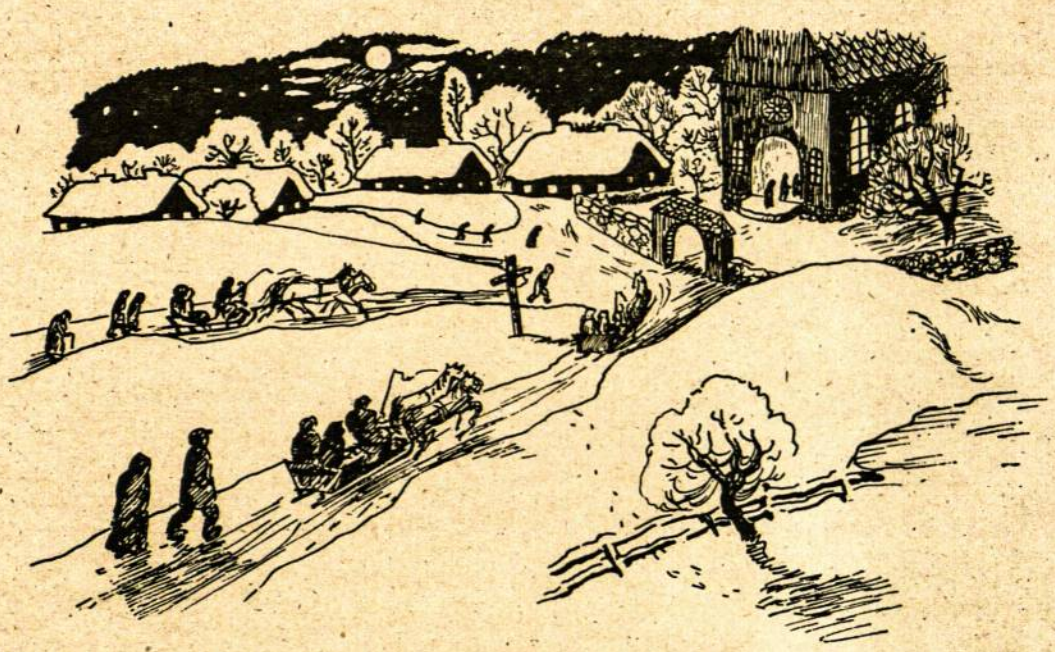

KALĖDŲ ANGELAS

VYT. TAMULAITIS

Tai atsitiko Kalėdų naktį dangaus rūmuose. Tenai, mėlynuose žvaigždynų skliautuose, kur buvo Viešpaties karalystė, taip pat visi, kaip ir čia žemėje, ruošėsi tai didžiajai taikos ir ramybės šventei.

Angelų chorai po paskutinių repeticijų neišsiskirstė dangiškuose soduose prie trykštančių džiaugsmo šaltinių, o lūkuriavo čia pat prie didžiosios Viešpaties sosto salės. Čia blizgėjo ir trimitininkų sidabro ragai, ir cimbolai, ir būgnai... Orkestrantai šluostinėjo paskutinius dulkių krislelius nuo savo auksinių triūbų ir perlinių fleitų, nes visi buvo pasiruošę pasirodyti Viešpačiui. Jų palaiminto grožio meliodijos tuojau turėjo suskambėti dangaus aukštybėse Dievo Sūnaus garbei, kurs šią šventąją naktį buvo gimęs žemėje, Betlejaus tvartelyje...

Po archangelo trimito prasivėrė plačios žvaigždėtos durys, ir šventųjų ir palaimintųjų pulkai, su alyvų šakelėmis rankose, įėjo į didžiąją salę. Kankiniai su raudonomis rožėmis ir nekaltosios mergelės apsupo Viešpaties sostą, prie kurio ant ąžuolinių pakopų susėdo pranašai, šventieji tėvai ir su ilgom baltom barzdom bažnyčios daktarai, laikydami ant kelių storas išminties knygas. Betgi arčiausia Viešpaties sosto šokinėjo kūdikiai ir vaikai, savo rankutėmis tąsydami ir čiupinėdami sosto gelumbių kutus ir kitus papuošalus. Jiems to niekas nedraudė, nes Viešpats juos labiausiai mylėjo. Už tai jų balti rūbai ir nekaltos akys žibėjo kaip rytmečio rasa gegužės mėnesio žieduose. Tai buvo palaimintas jaunystės pavasario grožis, kuriuo žavėjosi net angelai...

Staiga sušvito visas dangus stebuklinga šviesa, ir suskambėjo trimitai, būgnai ir sidabro ragai. Dangiškoji muzika sudrebino žvaigždynų skliautus, nuaidėdama kartu su galingos giesmės žodžiais:

— Garbė Dievui aukštybėse...

Nulenkė visi savo galvas, nes į sostą žengė Viešpats, vienoje rankoje laikydamas saulę, antroje žemę. Iš dešinės Jo ėjo dangaus ir žemės karalienė Marija su dvylika spindinčių žvaigždžių karūnoje.

Kai Viešpats atsisėdo į sostą, išėjo prieš Jį šventas Jonas Auksaburnis ir nusilenkė.

— Viešpatie, — prabilo jis, norėdamas priminti Jo gimimą žemėje prieš du tūkstančius metų. — Viešpatie, — pakartojo, jieškodamas

[illegible]

tinkamų žodžių išreikšti tai didelei melei, kuria degė Viešpaties širdis, kad iš dangaus aukštybių nužengė į vargo žemę, norėdamas parodyti žmonėms kitą — milės kelią ir laimę. Būtų gražiai apie tai kalbėjęs šventas Jonas Auksaburnis, bet Viešpats staiga ištiesė ranką, duodamas ženklą palaukti. Paskui meiliu žvilgsniu apžvelgė visus, lyg ko jieškodamas milijoninėje minioje šventųjų.

Žinojo Viešpats, kad dar ne visi dangaus gyventojai buvo susirinkę į šią Jo žemėje gimimo šventę. Jis pasuko galvą į dangaus vartininką šventą Petrą ir tarė:

— Neužrakink dar dangaus vartų! Kalėdų angelas, kuris uždeginėja žemėje mano meilės ugneles prie prakartėlių, dar negrįžo. Jis vėluojasi . . .

Labai nustebo, tai išgirdę, šventieji, ir apsiniaukė jų veidai. Niekad dar taip nebuvo atsitikę danguje, kad kas nors būtų pavėlavę į dangiškas iškilmes ir patį Viešpatį Dievą privertę jo laukti. Ne, Viešpats už tai nepyko, nes Jis buvo gerumo ir meilės karalius. Tai žinojo visi. Tik niekaip negalėjo suprasti, kokia didelė ir svarbi turėjo būti priežastis, kad sulaikė žemėje Kalėdų angelą, ir jo dabar net pačiam Viešpačiui teko laukti. Neramiai visi dairės į didžiąsias duris, kur turėjo pasirodyti angelas. Kai jos prasivėrė, ir pavėlavęs angelas sukniubo prieš Viešpaties sostą, nebuvo girdėti aplink nė mažiausio šnabždesio, su tokiu atsidėjimu visi klausėsi, ką jis dabar pasakys.

— Atleisk, Viešpatie, — ištarė angelas. — Užtrukau Tavo meilės ugnelę degdamas prie paskutinės prakartėlės, kurią vos radau kuklioje tremtinių pastogėje. Ir čia mane sulaikė mažo berniuko ilgą malda, kurios kiekvieną žodelį turėjau surinkti ir atnešti Tau, nes Tu pats, Viešpatie, taip įsakei. Štai ir nekaltos kūdikio ašaros, kurias Tu visuomet paliepei išrinkti iš drumzlino visos žemės skausmo . . .

Ir pabėrė angelas jas prie Viešpaties kojų, tyras ir blizgančias, kaip smaragdo akmenys šventųjų vainikuose. Pažiūrėjo Viešpats į jas ir tarė švelniai angelui:

— Kalbėk toliau.

— Tas kūdikis klūpojo, sudėjęs rankutes, žiūrėdamas į Tave, paguldytą ėdžiose, ir taip meldėsi: „Mažas vaikeli Jėzau, kuris gimei šiandien tvartelyje, Tu taip pat neturėjai savo namų, kaip ir aš. Tavo tėveliai irgi turėjo glaustis po svetimu stogu, ir Tu gerai dabar supranti, kaip nesmagu ir nemiela, svetimuose namuose. Jau antru kartu švenčiu ištrėmime Tavo gimimo šventę, ir byra ašaros, kai prisimenu Kūčias savo tėvų šiaudinėje pirkioje. Kokia laimė ir džiaugsmas vėl būtų pajusti aną gimtų namų plevenančią ugnelę, kurią užpūtė šiaurus vėjas . . . Aš laukiau šįmet vėl, kol Tu gimsi prakartėlėje, kad galėčiau Tavęs kūdikėlio prašyti, kad grąžintumei mane į mano namus. Juk ir pelytė turi savo urvelį, ir vabalėlis savo namelius, kuriuos Tu savo gailestinga ranka uždengi nuo priešo. Tau gaila paukštvanagio išdraskyto krūme lizdelio ir Tau sminga į širdį dėl to nelaimingos paukštytės giesmė. Ir mano gimtojo kampelio ilgesys tegu randa Tavo kryžių sode prie namų, jei dar jo nenulaužė pikta ranka, vėl šokinėsiu iš laimės tais takeliais, kuriuos jau seniai mynė mano basos kojytės. Tegu išeina, Viešpatie, iš mano tėvelio namų tie, kurie atėję negailestingai viską išdraskė, kurie persekiojo mano tėvelį, kad jis labai mylėjo tą žemę, kurioje gimė ir augo. Tu tik vienas žinai, Viešpatie, kaip sunku buvo mums palikti savo kiemą ir laukus. Tėvelis vis atsisukęs žiūrėjo ir slapta šluostės ašaras . . . Tu taip pat tik vienas žinai ir supranti, kad jei mes būtume pasilikę savo namuose, mus vistiek būtų iš jų išvarę, atėmę mums tėvelį, atskyrę mus nuo vienas kito, o mes norime būti visi drauge, nes mus surišo meilė. Padaryk, kad tą suprastų visi ir nežiūrėtų į mus kaip į benamius klajūnus. Apšviesk, gerasis Dieve, ir gyvenantį netoli mūsų vokietuką Guntą, kuris laido į mane akmenimis ir šaukia: lauk iš mūsų gatvės! Nepyk ir ant manęs, kad jam parodžiau už tai kelisyk liežuvį. Žinau, kad tai negražu, ir daugiau to nedarysiu. Saugok, gerasis Vaikeli, ir mano dėdę Liudą, kuris visuomet per Kalėdas pas mus atvykdavo ir daug dovanų man atnešdavo. Tėvelis sako, kad jis dabar, tur būt, tėvynės saugotojas ir šąla kur nors be pastogės. Apsaugok jį ir kitus tokius nuo pavojų ir sustiprink jų širdis tikėjimu ir viltimi, kad sulauks mūsų grįžtančių, kad greit vėl susitiksim visi gyvi ir sveiki. Gimdamas žemėje Tu, Dieve, atneši daug džiaugsmo visiems geros valios žmonėms, tai žvilgtelėk ir į mano širdį, kad aš prašau ir noriu tik to, ką Tu liepei mylėti ir branginti. Dėl to tikiu, kad ir man suteiksi džiaugsmo ir išklausysi mano maldos. Tu toks geras ir mažytis šyp-

saisi štai prakartėlėje. Jei, Jėzuli, Tu dar būtumei per mažytis, gulėdamas lopšelyje išklausyti šiandien, ko Tavęs prašiau, tai aš palauksiu, kol Tu paaugsi, nors man labai labai sunku. Tavo mamytė Marija labai gera, ir ji primins Tau, ko Tavęs prašau . . . O dabar eisiu namo, nes man jau šalta. Mano mamytė neturi iš ko numegzti man pirštinių ir šiltesnių kojinių . . . Tiesa, būčiau, Jėzuli, ir pamiršęs, ką Tau atnešiau Kalėdų dovanų. Trys Karaliai atneš Tau ir brangesnių, bet vargšai piemenėliai, kurių tvartelyje gimei, juk neturi nieko. O dabar sunku ką nors gauti. Štai gavau iš Unros šokolado ir sutaupęs atnešiau Tau. Aš pavalgysiu per šventes aguonų pieno, nes mamytė turi sutaupiusi kelias saujutes cukraus ir užsaldins skaniai . . . Meldžiu, Jėzuli, paimk į rankytę. Štai čia Tau padėsiu prie pirštelių. Pasiimk. Labai skanus . . . O aš jau einu . . ."

Ir Kalėdų angelas, pabaigęs kūdikio maldą, ištraukė iš po savo baltų rūbų plytelę šokolado ir padavė Viešpačiui.

Viešpats paėmė iš jo ilgai berniuko kišenėje išnešiotą dovaną ir vartė savo pirštuose. Jo akys staiga sustojo prie šokolado plytelės kampo, kur buvo truputį praplėštas popierėlis. Didžios pagundos metu berniukas buvo mažą trupinėlį atkandęs ir paragavęs, ir dabar ten buvo likę dviejų mažų dantukų žymės. Viešpats nusišypsojo, viską supratęs, ir Jo gerų akių kampeliuose sublizgo lašeliai ašarų.

— Tai brangi dovana, — tarė Jis. — Padėkite ją, šventas Ambroziejau, į mano brangiausių dovanų spintą šalia ano našlės skatiko . . . Ir aukso raidėmis užrašykite, kad tai Petraičių Jonuko dovana 1946 metų mano gimimo dieną . . .

Paskui pasuko Viešpats rankoje žemę ir kalbėjo toliau:

— Štai tenai jo tėvynė Lietuva, kur teka Nemunas . . .

Nusisluostė šventieji tėvai per ilgas žilas barzdas riedančias šaras ir sužiuro į žemę Viešpaties rankose.

— Ten Pažaislis, Šiluva ir Aušros Vartai . . . , — ištarė susijaudinusiu balsu Marija, Dievo Motina. — Tai čia tos garsiosios mano garbinimo vietos, kur tiek karštų maldų sudėjo šios šalies taikingi ir ramūs gyventojai . . . O kaip dabar jie kenčia! . . .

Vaikelis Jėzus ir Marija. — Italų dailininko Lorenzo da Credi paveikslas.

— Ir aš prisimenu, — atsiliepė šv. Kristupas, kuris gerai mokėjo geografiją. — Tai graži rūtų ir smūtkelių šalis . . .

— Buvo kada tai! — sušuko karštai šv. Kazimieras, Lietuvos globėjas. — O dabar ašarų ir dejonių žemė, nekaltai tekančio kraujo ir skausmo žemė . . . Pasigailėk, Viešpatie, šitos nelaimingos mažos tautos. Nesulauksi, Dieve, kol žemės valdovai ją atsimins ir už jos šventas teises drąsiai užsistos, nors ir kasdien jie apie tai kalba. Gana jau prikentėjo šios tautos vaikai svetimose žemėse, pakankamai sudrėkino svetimus kelius savo ašarom ir krauju . . . Tik žemėje niekas šito nemato ir net kartais užsimerkia, kad to nematytų . . . Jei Tu, Viešpatie, dabar užmirši šią gintaro šalį, tai kas gi ją beišgelbės? . . .

— Ne, negali Viešpats to užmiršti. Aš nuolat priminsiu, — ištarė Marija. — Petraičiu Jonukas pasitiki, kad nuolat priminsiu savo mielam Sūnui, ko jis prašė šiandien prie prakartėlės . . .

Klausėsi Viešpats visų jų kalbos, o kai jie baigė, Jis vėl pasižiūrėjo į žemę. Štai Jonuko sodyba, ant Nemuno kranto, netoli Dubysos. Kiemas apleistas, tvoros nudraskytos . . . O kryžius su nuplėšta Kančia, apdaužytas, sušaudytas . . .

Išvagojo Viešpaties veidą skausmas, ir Jis nukreipė akis į snieguotą mišką anapus Nemuno. Čia giliame raiste Kalėdų naktį gulėjo

LIETUVOS NAC. MAŽOJO BIBLIOTEKA

Jonuko dėdė Liudas su savo draugais. Išbalę ir alkani visų jų veidai buvo išvarginti baisios nežinios. Niekas jiems šią šventąją naktį neatnešė plotkelės, gabalėlio ragaišio. Jie dalinosi ir kramtė paprastą sudžiūvusią savo žemės duonos plutelę, suvilgydami savo sausą burną šaltais sniego grumulėliais . . . Susigraudino Viešpats ir palaimino juos savo ranka. Visi jie pašoko nuo žemės, pajutę krūtinėje dangišką šilimą. Iškėlė į dangų rankas ir vienu balsu sušuko:

— Jaučiame, Viešpatie, kad Tu mus guodi ir stiprini. Mes mylime Tave ir visą pasaulį, mylime ir savo priešus ir nenorime jų žudyti, tik apšviesk jų protą ir įdiek į jų širdį taikos meilę. Mes nieko daugiau nenorime, tik šitos vienos šventos savo teisės: laisvi gyventi ir mirti, kur laisvi gimėme . . . Stiprink, Dieve, mus.

Viešpats pakilo savo soste ir pažvelgė į visų šventųjų akis, įsmeigtas į Jį.

— Išklausyk Jonuko maldos, — ištarė švelniai Marija. — Juk Tu niekada neatmeti kūdikių maldų.

— Negailestingas būčiau, — atsakė jai Viešpats, — jei padaryčiau kitaip.

O paskui garsiai, kad žvaigždynai ir dangus nuo Jo balso suskambėjo, ištarė:

— Per kitas Kalėdas Jonukas džiaugsis mano dovana.

Archangelų sidabro trimitai skardžiai pranešė dangui, kad Viešpats vėl išklausė vienos maldos. O angelų chorai galingai suskambėjo tardami:

— Garbė Dievui aukštybėse, o taika ir ramybė žemėje geros valios žmonėms!

JAU KALĖDOS

PR. IMSRYS

Visur tylu — šventas rytas.
jau Kalėdos žemėj.
Mirga, supas ore snaigės,
kaip balti drugeliai.

Mums sužibo sužibėjo
laimės žiburėlis —
atkeliavo į šią žemę
Kristus kūdikėlis.

Šviesūs spinduliai įspindo
pro trobelės langą
ir pasakė: „Jau Kalėdos!"
Varpas bokšte skamba.

Kius, kius, kius risčia bėrukas
Dzin, dzin, dzin varpelis.
Į bažnyčią pro beržyną
tiesiai rogių kelias.

Eina kelias į bažnyčią,
plaukia žmonių minios.
Šviesos dega, giesmės skamba.
Šiąnakt Kristus gimė.

KALĖDŲ PASAKA

A. GIEDRIUS

Pagiry, mažutėj trobelėj, girdėt moteriškės ir vaiko balsas. Jau visai vėlu, beveik pats vidurnaktis, ir visam kaime niekur nė vieno žiburio nematyti. Visi miega, tik toje trobelėje moteriškė su vaiku patamsėje kalbas.

O lauke smarkiai šąla. Taip šąla, kad nė šunų niekur negirdėti lojant — visi sulindę į būdas. Po laukus tik kiškiai kur vienas, kur kitas bėgioja, želmenų jieško, ir žvaigždelės danguje mirksi, tarytum, joms dar linksmiau mirksėti, kai toks didelis šaltis.

Tačiau ne. Ne dėl šalčio linksmiau. Kalėdų naktis — toks nepaprastas laikas, jog visur atrodo šviesiau ir linksmiau. Šalčiui, ir tam, rodos, smagiau šalti, nors daugelis norėtų, kad jo visai tą naktį nebūtų.

Štai Rudžiukui irgi šalta, bet jis jaučia, kad ta naktis jau vistiek nepaprasta. Pirma jis vakarienės tegaudavo tik dubenėlį kruopų ir plutelę duonos, o dabar gavo avižinio kisieliaus su pienu, silkių galvų ir ašakų. Be to, kai trobelės duris varstė, jis užuodė, kad krosnyje kas kepa. Ne duona, ne: kepančios duonos kvapo jis dažnai pauosto. Čia dabar panašu į kaulą (o kaulą Rudžiukas labai mėgsta). Galimas daiktas, kad šeimininkė pakepė kugelį su spirgais, o gal ir mėsą. Tuo laiku ir praėjusiais metais taip buvo. Tada, rytui išaušus, Viktukas išnešė jam duonos ir kelis stambius kaulus. Ką ta duona! Jis tuojau griebė kaulus ir ėmė graužti. O duoną varna pasigriebė. Bet Rudžiukas nelabai dėl to supyko, tik pašoko iš vietos ir garsiai vamtelėjo. O kai Viktukas atnešė dar skanaus lakalo, tai Rudžiukui visai buvo gerai. Jisai tikisi, kad ir šiais metais taip bus, o gal dar ir geriau.

Taip svaičiojo Rudžiukas.

O Viktuko kitokios buvo mintys. Štai guli jisai pas krosnį ant suoliuko ir sako motinai:

— Mama, ar visur šįvakar Kūčios?

— Visur, vaikeli, kur tik yra krikščionių.

— O ar visi taip Kūčias laiko, kaip mudu?

— Visokių yra, — atsakė motina. — Neturtingieji taip, kaip mudu, turtingieji geriau, puikiau.

— Puikiau, sakai? O ar jų vaikai gauna skanių valgių ir saldainių?

— Žinoma, gauna. Bet saldainis, Viktuk, menkas daiktas. Jiems įtaiso dar puikią eglaitę.

— Eglaitę? O kaip ją taiso?

Motina paaiškino:

— Ogi nukerta girioje eglaitę, pastato kambaryje, labai gražiai papuošia, pritaiso žvakeles, paskui uždagioja, ir viskas.

— O ar tu esi mačius tokią eglaitę?

— Taip, esu mačius. Kai buvau maža, mano mama tarnavo pas turtingus ponus už virėją. Tie ponai visada savo vaikams taisydavo elgaitę. Prie eglaitės ir mane su vaikais kviesdavo. Kaip šiandien atsimenu: eglelė stovi vidury didelio kambario, o visa šviesi šviesi — vienų žvakučių, žėrėte žėri. Bet ką tos žvakutės! Nuo jų vienų eglelė nebūtų tokia puiki. Ji būdavo apkabinėta visokių gražumėlių: lėlučių, paukštyčių, pleštekėlių, žibančių saldainių ir dar apsnigta.

— Ir apsnigta? — nustebo Viktukas.

— Taip, — sakė motina. — Tik tas sniegas ne toks, kaip lauke: jis nešaltas ir netirpsta, tik baltuoja, blizga ant šakučių — bemiel pažiūrėti.

— O ką vaikai?

— O ką! Džiaugias, ir gana.

— Tai tau, mama, gerai būdavo, — liūdnai tarė Viktukas. — O aš tokios eglaitės niekada nesu matęs . . . Nė vyšnių kisieliaus man šįmet neišvirei . . .

— Taigi gaila, — atsakė motina. — O būčiau ir išvirus, tiktai tu, vaikeli, visas vyšnias dar kur prieš Kūčias suvalgei.

Viktukas pasigailėjo, kad taip padarė, bet ką dabar . . . jau kitaip nebus. Ir jis vėl ėmė galvoti apie eglelę

— Mama, o ar visada eglelė stovi ten papuošta?

— Ne, tik per Kalėdas. Ilgiausiai — ligi Trijų Karalių šventės.

— O kur paskui ją deda?

— Ogi saldainius vaikai nusirenka, pagražinimus nuima, egelelę — išmeta.

— Išmeta?

— Taigi, žinoma. O kaip? Per tiek laiko eglelė ima jau ir džiūti, spygliai byra. Ją išmeta iš kambario ir sukerta į malkas.

Viktukui skurdu pasidarė. Jis nutilo ir susimąstė. Po valandėlės norėjo dar ko mamos klausti, bet išgirdo, kad mama jau miega. Tada ir jis pasidėjo galvą ant priegalvio.

Štai po valandėlės nušvito trobelėj — net akims baugu. Vaikui tuojau dingtelėjo į galvą ta žiburiuota eglelė, bet pasižiūri — du angelai stovi ir žiūri į jį. Gražūs tuodu angelai, balti kaip sniegas, su sparnais. Vienas sako:

— Viktuk, ar tu žinai, kad šiąnakt Kristus gimė?

— Žinau, — atsakė Viktukas. — Man mama pasakojo, kai laikėva Kūčias.

Angelas vėl kalbėjo:

— Visa žemė šįvakar džiaugias, kad Kristus užgimė, o tu visai nelinksmas.

— Ką aš būsiu linksmas, kad aš nieko neturiu, — atsakė Viktukas. — Kad būtų mano tėvelis gyvas, tai jis man būtų nors eglelę įtaisęs. Mano tėvelis buvo girios sargas. Tik dabar jis miręs, ir nieko gero nėra. Mama neturtinga, nė vyšnių kisieliaus man neišvirė.

— Nusimarink, Viktuk, — sako jam angelas. — Eime verčiau palakioti.

— O kad aš neturiu sparnų, — sako Viktukas.

— Mudu tave panešiva.

Ir vienas angelas paėmė jį už vienos rankutės, kitas už kitos ir nuskrido.

Skrenda jie labai aukštai ir smarkiai, tik kaimai liekas, vėjas daros. Viktuką net šiurpuliai ima tokiose aukštybėse, jau, jau, rodos, kris, bet angelai nepaleidžia ir vis skrenda ir skrenda.

Štai iš tolo matyti pašvaista ant dangaus, rodos, kad ten būtų gaisras kur ištikęs. Bet prilekia arčiau — nė jokio gaisro nėra, tik labai dideliame mieste dega daugybės lempų, o tokių šviesių, jog Viktukui akys bijo.

Angelai tuojau nusileido ties vienais namais ir sustojo po langu. Viduje buvo pataisyta eglelė, bet visai nedidelė, menkutė, mažai žvakelių, saldinukų tik keli tepakabinti, vienoj pusėj matyt arkliukas, kitur lėlutė. O vaikų būrelis apstoję džiaugias.

— Ne kokia čia eglelė, — tarė Viktukas.

— Čia gyvena neturtingi žmonės, — atsakė angelas. — Geresnės įtaisyti jie neįstengia. Ir šitokia eglelė jiems per brangu. Tų vaikų tėvas nepirko sau naujų batų, nors senieji jau visai suplyšę, bet įtaisė vaikams eglelę. Tie vaikai to nežino. Žiūrėk, ve, kaip jie džiaugias eglele, o tėvo, matai, kokie sulopyti, sukiužę batai. Ir ne greit jis tegalės naujus įsitaisyti, nes neturės iš ko.

Viktukas dar norėjo žiūrėti, bet angelai jį paėmė ir nuskrido. Dabar apsistojo prie didelio rūmo. Iš to rūmo pro langus ėjo begalinė šviesa, net visoj gatvėj galėjai aguonų grūdus skaityti. Angelai Viktuką pastatė ant palangės ir tarė:

— Žiūrėk į vidų.

Viktukas pasižiūri — net išsižiojo nustebęs: visai tokia pat eglaitė, kaip mama kad pasakojo, pastatyta puikiame kambaryje, o apie ją — būrys vaikų. O jau visokių gėrybių ant tos eglaitės, tik žėri, žėri visa ir — sukasi. Še, atsisuko arkliukas, še — lėlutė, še — plėštekėlė, kiškutis, paukštytis . . . obuoliai, saldainiai, riešutai . . . O tie vaikai neįmano ką daryti iš džiaugsmo: žiūri, vaikščioja apie eglaitę, kiti saldainius valgo. Su jais drauge ir tėvai. Tik čia tėvai puikūs, žibančiais batais, be lopų.

— Čia labai turtingi žmonės, — paaiškino angelas. — Bet nedaug tokių tėra.

Viktukas dar ir dar norėjo žiūrėt į tą puikią eglaitę, bet angelai jį vėl paėmė ir nuskrido.

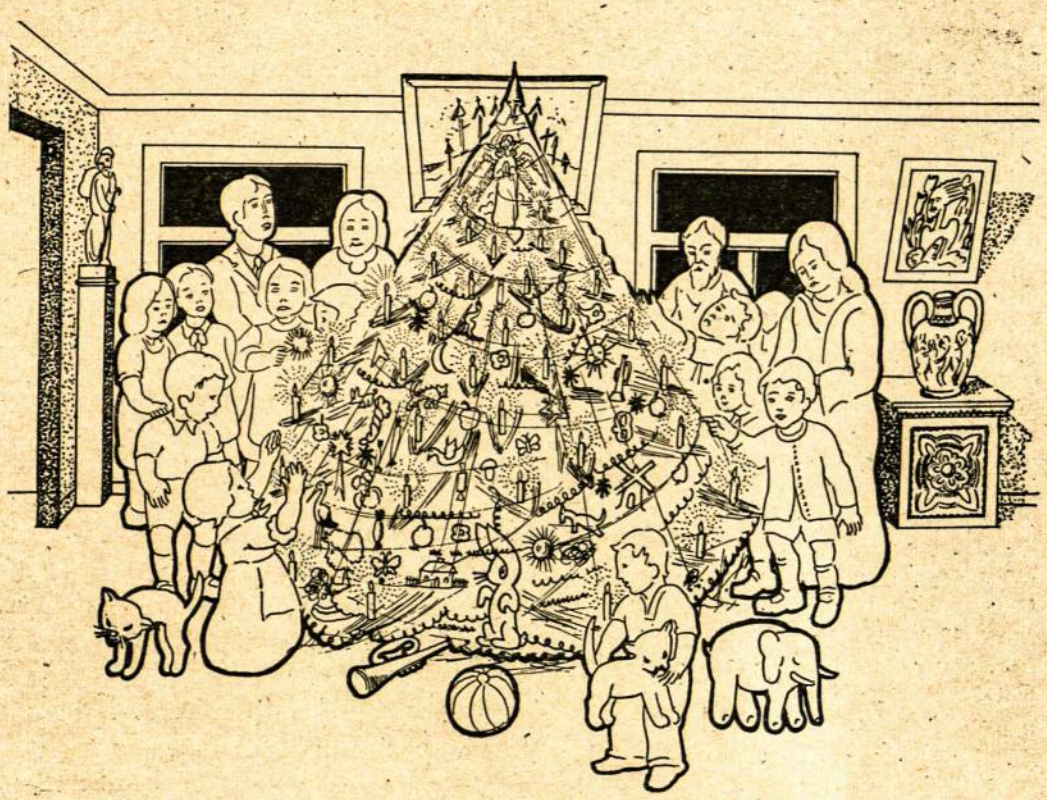

Dabar juodu atlakino Viktuką prie nedidelio namelio ir įsivedė į vidų. Čia buvo septyni vaikai ir viena moteriškė, sėdėjo už stalo ir valgė kūčias. Jie turėjo pasidėję duonos, avižinio kisieliaus ir saldaus vandens. Moteriškė buvo labai prastai apsitaisius, o vaikai visi apiplyšę. Vaikai labai kabino kisielių ir už kits kito srėbė vandenį. Pagaliau jie tą vandenį jau išsrėbė ir dar norėjo, bet motina pasakė, kad daugiau nebėra cukraus ir nebebus iš ko padaryti miešimo. Mažiausiasis vaikas ėmė verkti: jis labai norėjo saldaus vandens, bet nebebuvo iš kur jo paimti. Tada motina ėmė pasakoti jiems visokių pasakų, nupasakojo ir apie tai, kad Kūčių vakarą vieną valandėlę esąs visur saldus vanduo, tik reikia nuspėti tą valandėlę. Vaikai nusiramino ir dažnai bėgiojo į kibirą žiūrėti, ar dar nepasalęs vanduo. Taip beragaudami vandens, jie visai prisisotino, ir patenkinti sumigo — kas lovoj, kas ant suolo, kas pas krosnį. Tada motina, pasimeldus ir padėkojus Dievui už viską, ką tik ji turėjo, už laimingai praleistą dieną ir šventą Kūčių vakarą, pagaliau ir pati atsigulė, rami ir viskuo patenkinta.

Angelai su Viktuku nuskrido toliau.

Štai jie nusileido prie didelio mūrinio namo, įėjo pro duris ir nulipo laiptais žemyn, į tokius patamsius. Viktukas bijojo čia eiti, bet angelai jį nuramino ir paleido iš savęs šviesą, kurią pirma buvo paslėpę. Kai ėjo pro kitas duris, angelai vėl sulaikė šviesą.

Įėję į vidų, rado mažą, biaurų kambarėlį, o tame kambarėlyje spinksojo mažytė lempelė be stiklo, ir sėdėjo už apipuvusio staliuko senutė elgėtėlė ir trys išblyškę, apiplyšę ir basi vaikučiai; pas krosnį gulėjo ligonis ir dejavo. Kambarėlyje buvo labai šalta . . . Vaikai su senute valgė kūčias: vaikai graužė pluteles duonos, saldum vandeniu pasisriuobdami, o senutė mirkė duoną paprastam vandeny (nes saldaus tik vaikams tebuvo) ir čiulpte čiulpė ją, nes buvo be dantų. Ligoniui siūlė valgyti, bet jis atsisakė . . . . Vaikai gardžiai čiaumojo pluteles ir klausinėjo senutės apie gimusį Kristų ir apie tuos piemenaičius, kur Kristų tada lankė.

Viktukas nesiklausė nė tų vaikų, jis tik klausė angelų:

— Kodėl čia taip negražu?

— O ką bus gražu, — atsakė angelas, — kad tų vaikų tėvas jau treti metai serga, motina mirė, o tėvo motina, štai ta senutė, su didesniuoju vaikiuku eina elgetaudami, ir iš to visi dengias ir minta! Ta senutė su tuo vaikiuku ir malkas patys iš šilo neša ir kūrena krosnį . . . Kai užaugs vaikai, išeis į darbus, pradės pelnus pelnyti, tada ir čia šviesiau, geriau atrodys.

Ir angelai išvedė Viktuką ir nusivedė toliau, į kitą kambarį, tokį pat biaurų ir šaltą, kaip anas; paskui vedės dar į trečią, ketvirtą, penktą . . . ir vis taip nepuikiai atrodė, ir visur buvo šalta. O šeimos kitur buvo du, kitur trys, kitur penki, šeši. Vaikų buvo beveik kiekvienam kambarėly, tik visi jie atrodė išblyškę, alkani ir dažnai verkė.

Tuojau jie iš tų namų išėjo ir vėl pasileido skristi padangėmis.

Ilgai skrido ir smarkiai skrido: tik vėjas darės, kaimai ir miestai užpakaly likos. O viena labai šviesi žvaigždė jiems kelią rodė. Taip jie skrido ir skrido tiesiai ant tos žvaigždės. Pagaliau žvaigždė pranyko, ir angelai nusileido į tokią kalnuotą vietą ir įsivedė Viktuką į nedidelį tvartelį. Tame tvartelyje buvo priėję daug priemenukų, karvių, avių, asilų, ir visi jie buvo į vieną pusę nusisukę — į tvartelio galą. Piemenaičiai klūpojo ir meldės. Pačiam gale ant ėdžių krašto sėdėjo moteriškė ir šalia stovėjo vyras su barzda, o juodviejų tarpe ant šieno gulėjo paguldytas Kūdikėlis. Aukščiau jo, tokiuose šviesiuose debesyse, buvo matyti daug angelų ir jie giedojo: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė geros valios žmonėms!"

Sulyg tuo sykiu Viktukas pasibudo. Jau aušo rytas. Mama, pasidegus lemputę, meldės prie stalo. Viktukas tuojau atsikėlė ir, kai mama pasimeldė, jis papasakojo jai savo sapną. Mama pasigėrėjo Viktuko sapnu ir pasakė:

— Tas tavo sapnas, Viktuk, visai kaip tikras atsitikimas . . . Yra, vaikeli, daug gražiai gyvenančių žmonių, bet daug yra ir neturtėlių, nelaimingų . . .

Paskui mama šiaip pabaigė kalbą:

— Aš jau tau, Viktuk, pasakojau, kaip rašo Šventoji Istorija apie Kristaus gimimą. O taip, kaip tu pasapnavai, ir Šventoji Istorija rašo. Šiandien mes švenčiam Kristaus gimino dieną.

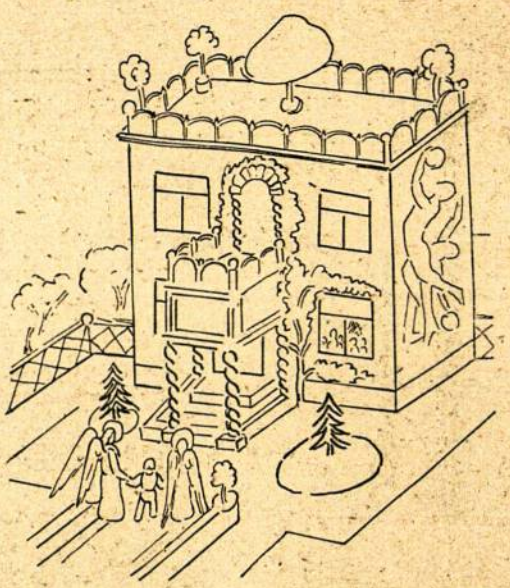

Tai yra tik Jo gimimo paminėjimas. Bet visiems krikščionims brangi ta šventė, nes Kristus neapsakomai mylėjo žmones ir išmokė taip gyventi, kad visiems būtų gerai ir kad visi būtų amžinai laimingi . . .

— Mama, — klausė Viktukas, — juk elgetoms ir jų vaikams labai sunku, kad reikia daug vargti.

Taip. Bet jie patys vieni neįstengia sau gerai pasidaryti. Ką gali sau pasidaryti ligonis arba koks kitas nelaimingas žmogus? Dėl to Kristus liepė kits kitą mylėti, kits kitam padėti.

Po to mama nuėjo pusryčių taisyti.

Linksmi buvo pusryčiai Viktukui, linksmi buvo Rudžiukui, nes vakarykšti jo nujautimai išsipildė. Bet už viską buvo linksmesnis ir gražesnis pats rytas. Danguje nebuvo nė debesėlio, o kai patekėjo ir pakilo danguje saulė, tai taip šviesu ir balta visur pasidarė, kad, rodės, visoj žemėj angelai lakiojo, ir kažin kokia negirdima, tiktai numanoma giesmė visur skambėjo.

Viktukas neiškentė trobelėje. Apsitaisė, išėjo į kiemelį, pasišaukė Rudžiuką ir nuėjo į pagirį, o ten linksmai brido giliu sniegu ir džiaugės eglėmis, kurių skarotos šakos buvo tirštai apsnigtos ir palinkusios. Rudžiukas lakstė aplinkui, landė pro mažiukes eglutes ir krėtė nuo jų sniegą. Sniegas dulkėjo birdamas ir žibėjo prieš saulę.

— Rudžiuk, — džiaugėsi vaikas, — tai puikios, tai gražios mudviejų eglelės! Niekas mieste tokių neturi. O kiek daug jų čia! A!..

Rudžiukas nesuprato Viktuko žodžių, bet jis suprato, kad Viktukui linksma, kaip ir jam, ir jis dar smarkiau po sniegą ŗakstė, dar vikriau po eglynaitį sukinėjos.

O saulė šviečia, kaip sidabro gijas, savo spindulius į žemę nutiesus. Sniegas blizga visur — nei galo, nei krašto nematyti. Visu plačiu, ilgu pagiriu jaunos eglelės stovi baltais blizgančiais apsiaustėliais, stovi ir gėrisi saule, o ta, rodos, dar labiau šviečia, dar daugiau spindulių į žemę leidžia.

Viktukui labai malonu ir linksma. Jis neįmano kaip džiaugtis...

Tai rytas! Kaip sapnas!

1921

YRA DANGUJ ŽVAIGŽDELĖ...

PR. IMSRYS

Yra danguj žvaigždelė,
kuri visų šviesiausia;
yra šalelė žemėj,
kuri visų gražiausia.

Ten Nemunas, Dubysa,
ten mielas Vilnius, Kaunas.
Ten buvo džiaugsmo pilnos
dienelės mūsų jaunos.

Tenai tėveliai brangūs
mums diegė gimtą žodį
ir visad, visad, visad
mums tiesų kelią rodė.

Gimtiems laukams, upeliams
ir kryžiui paliai taką,
nors būtume toliausiai,
tik jiems mūs širdys plaka.

Tik jiems mūs širdys plaka,
tik ten mūs mintys jaunos.
Mums ta šalis brangiausia,
kur senas Vilnius, Kaunas.

KALĖDINĖS DOVANOS

— Linksmų švenčių, Bobai!

— Linksmų švenčių, Frankai, — atsakė Bobas Thompsonas, praeinančio berniuke sunkiai teįžiūrimas, po didele šventinių prekių našta.

Buvo Kūčių diena. Žemėje prikritę daug sniego, o senoviškoje High gatvėje iš kaminų rūko dūmai. Ore buvo jaučiamas šaltis, ir šaltame danguje linksmai spinksėjo žvaigždės.

Krautuvės buvo plačiai atidarytos, daugiausia kaip tik žaislų krautuvės, perpildytos įvairių žaislų, laukiančių patekti į Kalėdų senelio maišą. Tai buvo vaisiai, eilės kalakutų, virtinės žąsų, piramidės spalvotų obuolių, auksiniai apelsinai, kepsniai ir pyragaičiai, viskas, — jūs gi žinote, kaip Kalėdų metu atrodo krautuvės.

Bet Bobui Thopsonui Kalėdos turėjo būti liūdnos.

Jis buvo pavargęs, labai pavargęs ir kaip tik pūtė rankas, norėdamas sušilti jas. Visą dieną jis beveik bėgte bėgo, krypuodamas, nešdamas žmonėms ant savo pečių kalėdinį kalakutą ir rankoje krepšį su vaisiais.

Ir visą laiką jis galvojo, kad tokie dalykai skirti ne jo motinos, mažojo broliuko ar sesutės Kalėdų vaišėms, nes Thopsonai buvo labai neturtingi. Penki šilingai, kuriuos ponas Simsas, jo darbdavys, turės šį vakarą duoti Bobui, bus skirti skurdžioms Kalėdų vaišėms, eglutei ir dar kai kam.

— Penki šilingai geriau, nekaip nieko, — pasakė rimtai Bobas, kai grįžo atgal ištuštinęs krepšį.

Po penkių minučių jis įėjo į pono Simso krautuvę, kur jis dirbo jau dvi dienas prieš šventes.

Ponas Simsas atrodė labai linksmas.

— Ar pavargai, Bobai? — paklausė jis, kai Bobas įžengė į krautuvę.

— Nelabai, pone, — atsakė Bobas, bandydamas nusišypsoti.

— Ak, puiku, — gyvai pasakė krautuvininkas. — Čia yra dar vienas užsakymas, kuris turi būti atliktas, ir šitai tu galėsi padaryti, keliaudamas namo. Tai bus ponui Jenkinsui. Ar tu žinai, kur jis gyvena?

Žinoma, Bobas žinojo jį. Kiekvienas žinojo poną Jenkinsą, geležies meisterį, kurio dideli plieno fabrikai Belčesterį iš miegančio miestelio pakeitė į judrų pramonės centrą.

— Ar ant kalvelės, tas didelis namas, pone? — paklausė Bobas.

— Taip, ten pat, — atsakė ponas Simsas. — Jis skambino man, prašydamas atsiųsti didžiausią kalakutą, koks tik bus krautuvėje. Štai šitas. Tau bus geriau pasinaudoti vežimėliu, aš tau paskolinsiu, o tą vežimėlį tu galėsi atvežti man pirmadienio rytą. Juo greičiau nugabensi, juo greičiau namie būsi.

— Klausau, pone, — nusišypsojo Bobas ir nuskubėjo prie vežimėlio.

— Štai čia tau alga, Bobai, — pasakė ponas Simsas pasiruošusiam iškeliauti Bobui. — Pridedu dar šešis pensus priedo, keletą apelsinų ir riešutų motinai ir broliukams, — ir ponas Simsas įdėjo į vežimėlį mažą ryšuliuką. — Linksmų švenčių!

— Linksmų švenčių, pone, — atsakė Bobas, galvodamas, kad dėl šitos dovanėlės tikrai bus linksmesnės šventės.

Stumdamas vežimuką, jis svarstė, ką daryti su tais šešiais pensais. Jis galvojo apie mažą cukrinę kiaulytę, kurią nupirks ir įdės mažajam Hariui į kojinę, ir dar liks trys peniai lėlei, ir Doros akys žibės, kai ji gaus tai Kalėdų rytą.

— Taip, lėlė Dorai, o kiaulytė Hariui, nupirksiu jiems tai! — pasakė jis garsiai, negalvodamas apie save. — O dar yra apelsinų ir riešutų, aš pripilsiu jiems pilnas kojines.

Jis buvo taip susijaudinęs, kad bevilkdamas vežimėlį nepasijuto, kaip atsidūrė netoli pono Jenkinso namų. Namuose švietė dideli žibintai, ir Bobas girdėjo skambant stiprius ir linksmus balsus.

— Tur būt, čia puotaujama, — pagalvojo jis. — Ir, — o . . .

Stipriai akinanti šviesa išdygo užpakaly jo. Jis žinojo, kad tai buvo atvažiuojanti mašina. Jis išgirdo girgždant sušalusį sniegą. Skubiai stumtelėjo vežimuką į šoną, bet nespėjo, ir mašina lenkdama užkliudė, atrodo, kad ji užvažiavo.

Per vėlu buvo trauktis, jis kiek galėdamas puolė į šoną, bet mašina užkliudė vežimuko kraštą. Vežimukas apsivertė, it žaisliukas. Krepšys ir baidykliškas kalakutas nusirito į krūmus, apelsinai, obuoliai ir riešutai išbiro ant sniego, o Bobas, smūgio atplėštas nuo vežimuko rankenos, taip pat sėdėjo ant sniego.

Penketą metrų pavažiavusi, mašina sustojo, ir nuo jos atskubėjo jaunas vyras.

— Ar sužeistas? — paklausė jis, lenkdamasis prie Bobo.

— N-ne! Bent aš manau, — pasakė Bobas, nusipurtydamas, — bet aš galvoju, kad tamsta būsi pervažiavęs kalakutą.

Įlindęs į krūmus, jaunasis vyras surado krepšelį.

— Kalakutas yra, — juokėsi vyras, dėdamas jį atgal į krepšelį. — Tik bijau, kad nesurinksiu visų riešutų. Keno gi tie riešutai?

— Jie mano, pone, — atsakė Bobas atsistodamas. — Jie visi skirti supilti į Doros ir Hario kojines. O kalakutas yra ponams Jenkinsams.

Na, aš pradedu būkštauti, kad Dorai ir Hariui bus per maža jų, — pasakė jaunasis vyras. — Nebent šitaip, — jis įspraudė Bobui į ranką pinigą, ir Bobas pajuto, kad tai pusė svaro. — Dabar tu galėsi nupirkti jiems truputį daugiau. Jei pasirodytų, kad nuostolių esama daugiau, atsimink mane: esu Jurgis Jenkinsas ir gyvenu pas savo tėvą.

— Dėkui, pone, — pasakė berniukas, pakeldamas kepurėlę.

Kol mašina pasiekė namus, jis susirinko apelsinus ir riešutus, kuriuos dar pajėgė surašti. Iš tikro nuostolis neatrodė didelis, ir Bobas galvojo apie tą pusę svaro, kurį jis jautė kišenėjo. Jis nusprendė, kad čia yra laimingas atsitikimas.

Linksma širdimi jis pristūmė vežimėlį prie virtuvės durų ir įnešė į virtuvę baidyklišką kalakutą.

Kai paukštis buvo vietoje, apelsinų maišelį jis įdėjo į tuščią krepšį ir pasišokinėdamas pasileido bėgti namo. Pakeliui sustojo prie parduotuvės, čia nupirko Hariui kiaulytę ir Dorai lėlę. Pagaliau uždusęs, bet laimingas pasiekė namus ir nuskubėjo į virtuvę.

— Mamyte, — šaukė jis, — pirmiausia patikrinkime, ar Haris ir Dora jau miega. Mes turėsime visiškai puikias Kalėdas!

Motinos veidu prabėgo liūdna šypsena.

— Kodėl, Bobai?

Bobas padėjo ant stalo tris pinigus.

— Štai! Ir pažiūrėk, ką aš turiu krepšelyje. Ši riebi kiaulytė Hariui, o lėlė Dorai. Ir dar apelsinai ir riešutai!

Pavargęs veidas nušvito šypsena. Staiga jos šypsena pasikeitė į nuostabą.

— Kas gi yra, mama? — paklausė Bobas.

Vaiko galvelė. — P. P. Rubenso paveikslas.

Motina išėmė kažką, kas ritinėjosi krepšelyje kartu su riešutais. Jis žaižaravo įvairiomis spalvomis, kai jį laikė rankoje.

— Aš manau, kad tai deimantas, — pasakė ji.

— O kaip jis galėjo patekti į krepšį?

— Negaliu įsivaizduoti, — pasakė motina. — Koks buvo paskutinis tau duotas uždavinys?

— Nueiti pas poną Jenkinsą. Ak, atsimenu, jaunasis ponas Jenkinsas buvo paėmęs krepšį, kai dėjo kalakutą.

Taip ir bus, Bobai. Tu skubėk ten.

— Taip, mamyte, — pasakė Bobas rimtai.

Greitai jis atsidūrė ant kalnelio prieš didelius namus.

— Atsiprašau, aš norėčiau pamatyti poną Jurgį Jenkinsą, — ištarė jis uždusęs.

Ir staiga jis pamatė jaunąjį vyrą, pasirodžiusį prieangyje.

— Alio! Ogi čia jaunasis vyras, kuris atnešė kalakutą. Kokia bėda tau atsitiko šiuo metu?

Tada Bobas išėmė deimantą, o ponas Jenkinsas žvilgterėjo į savo žiedą ir nusistebėjo pamatęs, kad žiede nebėra deimanto.

— Ar tu žinai, kiek vertas tas akmuo? — paklausė jis. — Du šimtus svarų.

Bobas sunkiai kvėpavo.

Senasis ponas Jenkinsas, pats geležies meisteris, klausėsi pasikalbėjimo apie deimantą. Tada jis išklausinėjo Bobą, ar šis daiktas kartais nėra jo, ar gal jo mamos, gal Hario ar Doros.

— Puiku, Bobai, — pagaliau tarė jis. — Žinoma, tu turi būti atlygintas už savo garbingumą. Kaip atlyginimą už tą grąžintą akmenį duodu tau dvidešimt svarų. Taip, — pasakė jis, duodamas keletą iš piniginės išimtų sulenktų banknotų. — Čia yra dvidešimt svarų.

Bobas paėmė juos, lyg sapnuodamas. Kaip gyvas jis niekad neturėjo tiek daug pinigų. Dvidešimt svarų jam buvo laimė! Staiga jis atstūmė juos.

— Visų tų pinigų aš negaliu priimti, pone Jenkinsai, — ištarė jis, tiesdamas pinigus besišypsančiam pramonininkui. — Nenusipelniau jų, ir esu tikras, kad mama pašventins mane, jei parsinešiu juos. Prašau pasiimti atgal.

— Nesąmonė, mano mielas vaikeli, — nusijuokė ponas Jenkinsas, purtindamas galvą. — Tai atlyginimas už tavo garbingumą, ir jei motina ką nors sakys, pasakyk, kad ji kreiptųsi į mane. Dabar jau gali eiti namo.

Ponas Jurgis nuvežė Bobą mašina. Pakeliui jie apsipirko ir nuvažiavę nukrypavo į virtuvę, apsikrevę ryšulėliais. Notina pamačiusi net žioptelėjo.

— Tai pono Jenkinso kalėdinės dovanos, mama. Čia kalakutas, čia slyvų pudingas, saldumynai, pyragaičiai. Automobiliukas Hariui, lėlės nameliai Dorai, o pirštinės tamstai. Ak, linksmos bus Kalėdos. O po Kalėdų, mamyte, aš pradėsiu dirbti pas poną Jenkinsą.

Iš anglų kalbos vertė M. L i e g.

KĄ GYVULIAI KALBA

S. LAUCIUS

Liūdnos tėviškėlėj Kūčios.
Vyrai stūgauja vilkais.
Kartais netiki vaikučiai,
jei graudaus ką pasakai.
Kartais dar kai kam atrodo,
kad medaus ten laukia puodai,
kad riestainių Alytaus,
kaip tų grybų po lietaus.

Norite? Prašau, nuplaukim,
nors mintim ar nors pro miegą.
... Rodos, vėjai siaučia, kaukia,
dulkindami smulkų sniegą.
Pirkioj mirksi žiburys.
Balsiai skundžiasi senutė:
„Kur vaikai galėtų būti?
O vaikai tokie geri ..."
... Takeliu dabar pro klėtį
ir — prie tvartų. Šen visi:
gyvuliai pradės kalbėti.
Pastatykite ausis.
Dvylikta din, din, din din ...
Žodžius dėkites širdin.

*

Šuldu buldu — kalakutas,
išdidus ir atkakłus:
„O, kad savininkai būtų
išsilikę stebuklu,
būtų reikalai kiti:
vaikščiotų greta pati,
neatrodyčiau nušiuręs!
Jei tau reikia ko, paklausk,
o jei ne, sakyčiau: spausk,
veltėdi raudonkepuri!
Girtis aš nemoku, ne,
nors kai kuo galėčiau švystelt.
Bet nepykinkit manęs,
nevadinkite ministru.
Aš dabar, na, kaip, ir jūs,
lygiai skriaudžiamas likimo.
Kas gi siaubo nepajus,
atėjunui kirvį imant? .."

*

Žasinelis girgu gargu:
„Iš tikrųjų paukščiui vargas,
ar jis povas, ar gaidys.
Retkarčiais tau meta grūdą
ir, žiūrėk, jau čiumpa, žudo:
nupenėtas jau, girdi ...
Kol čia tvarkė šeimininkai, —
pasakojo man teta, —
buvo ir giesmė kita,

laimingiausios dienos slinko.
Sako, ištrėmė toli.
Sako, žuvo pakely...
Laiško juk neparašysi.
Gaila vargstančių vaikų,
gaila svetimiems pūkų,
gaila praeities iš viso..."

*

Štai avelė me, e, e, e:
„Paikindavo žolele
šito vienkiemio mažyčiai.
Šieną, būdavo, naršai,
bliauni, dobilių prašai,
taip, dėl įvairumo, tyčia.
Žinoma, kerti už du:
daržinės to gero pilnos.
Glosto šeimininkas vilną
ir dar klausia, ar gardu.
Argi to žmogaus bijosi?
Viską puikiai supranti.
O dabar kam pasiguosi,
Kai suspardytas kenti?"

*

Senė karvė mū, mū, mū:
„Ech, bičiuliai, neramu:
tartum, peilį kas galanda.
Nebemiela, nors tu ką.
Nepatinka man tvarka;
o ant šonų vien tik randai...
Kirsdavo ir piemenukai,
bet ir bardavo gi juos.
Ponas, būdavo atjos
ir, žiūrėk, ausis jau suka.
Tvartuos būdavo puiku,
ir pašerdavo laiku.
Mes dabar lyg našlaitėliai.
Ką tai reiškia, suprantu.
Ech, jei Petras grįžtų vėliai,
nulaižyčiau jam batus
ir pienelio šilto duočiau
jo vaikučiams iki sočiai."

*

Stovi kuinas kaip klaustukas,
šonai kaip tie vartai,
toks nuliūdęs ir atbukęs,
liūdnas toks šį kartą.
Kalbinamas tik atsako,
atsidusęs, pamažu:
„Buvo miela ir gražu,
o dabar padaužos plaka.

Ar gali, ar negali,
kankinies, veži, keli.
Mano sprandas buvo riestas,
kojos lygios, o galva!
Būdavo dumi į miestą,
o pirkliai tik: — Ana va!
Štai kur žaibas! Štai kur turtas!
Duodam tūkstantį! — Bet, kur tau!
Šeimininkas niekados
gero arklio neparduos.
Puikiai žmonės čia gyveno,
reikia tiesą pasakyt.
Nežinau, bičiuliai mano,
ar bebūsiu gyvas ryt..."

*

Knisa pamatus degloji
ir čepsena iltimis:
„Čia bekonai ūliavojo,
lyg ponaičiai prausiami.
Seilės varva prisiminus,
kaip jiems jovalą gamino,
kaip jie tvarstėsi šiauduos.
Plyštum, rodos, iš pavydo,
kaip juos prižiūrėjo, gydė,
kiek sukimšdavo naudos.
O tie paršai riestasnukiai
važinėjo traukiniais.
Šitaip kėlė žmonės ūkį,
ir, atrodo, neseniai.
Kas gi užima jų vietą,
jau nenori nė kalbeti..."

*

Riestaragė meke, ke:
„Bloga čia, baugu lauke:
čaižo botagu beširdžiai.
O keiksmai kokie — baisu!
Lyg nenaudėlė esu,
kad bjauriausiom srutom girdo.
Imant viską iš esmės,
badmiriu taip ir stumies.
Jiems tik pieno, pieno, pieno!
Nesvarbu, kad sopa strėnas,
kad paliegusi, sena.
Duok puodinę, ir gana.
O iš kur, nė nepaklausia.
Nei tau kokio vaisto duos.
Tik patampa už barzdos
ir grasina, kad papjausią..."

*

Pro šnerves išleidęs garą,
jautis porina: „Bū, bū,

Bendra išvadą padarius,
nieko gero nebebus.
Viskas, matot, pagal planą,
pagal svorį, net pelai;
normos ir kiti galai.
Bet jie nieko neišmano.
Tvartas šlapias, nejaukus,
mirkstam alkani, apsusę.
Tik prisimenam laikus
senių prosenelių mūsų.
Koks dabar iš jaučio ponas?
Nesijuokite, prašau.
Baisiai nekenčiau raudono
ir nekęsiu, kol nušaus!"

VĖJO PAŠTAS

LEKUTIS

Gal prisimenate, kad mes buvome Dainių pelkėje ir matėme ten bebėgant ar besiritant nepaprastą daiktą? O paskui su baime grįžome namo.

Einam visi trys vieškeliu, ir niekur nieko. Prieinam tokį vaiką, bandą beganantį.

— Parginkl — sakom jam mūsų krašto papročiu.

— Dar nepriganiau, — atsako jis.

— Ar nenuobodu ganyti vienam? — klausiame jo.

— Ne.

— Ar kada nors turi laiko kur išeiti?

— Turiu.

— Į miestą nueini?

— Nueinų.

— Ateik pas mus.

Pasisakėm, kur gyvenam. Jis mums patiko.

— Ar žiemą mokaisi?

— Taip.

— Kelis jau skyrius išėjęs?

— Tris.

Mes pasisakėm taip pat, po kiek kuris išėję. Pasisakėm ir kas tokie. O jo vardas buvo Stasiukas.

— Ar tau čia nebaugu prie tos pelkės? — paklausė Gintukas.

Vaikas nusišypsojo.

— Ko čia man turėtų būti baugu? — tarė jis

— Kaip? — stebisi Gintukas. — Juk pelkėje yra velnių.

Vaikas dar daugiau nusišypsojo.

— Naktį aš po pelkę nevaikščioju, o dieną — nebijau.

— Dieną nebijai? O ar tu nematei pirmai, kas čia bėgo per pelkę.

— Mačiau.

Mes visi trys susmeigėm į jį savo akis.

— Kas gi ten buvo? — nekantraudami klausiame jo.

Stasiukas atsisuko į pelkę ir parodė mums.

— Ve, — sako, — ten griovyje pūpso...

Mes sužiurom į tą pusę. Sunku buvo įžiūrėti iš tolo, bet mes matėm rusvą dėmę, iš spalvos panašią į mūsų matytą pabaisą.

— Kas ten yra? — klausia Gintukas.

— Krijis, — atsakė Stasiukas. — Tikriausiai jį čia bus paritę Lukšių vaikai.

Mes negalėjom suprasti. O Stasiukas mums sako.

— Gal ten ir laiškas yra. Bet aš negaliu čia palikti vienų savo galvijų...

Dabar mes ėmėme tartis, kas padabos Stasiuko galvijus. Apsiėmė Arvydas. O mes trys nuėjom prie tos pabaisos. Gintukas pakeliui sako:

— Ar jis nepavojingas?

Stasiukas smagiai nusišypsojo.

— Juk jis negyvas. Ar tu nežinai, kas yra krijis? Tai toks ritinis. Jį vėjas pučia ir rita.

Tuojau mes priėjom griovį ir pamatėm mūsų pabaisą. Jis buvo įsiritęs į platų gilų griovį ir sušlapęs. Mes jį išsitraukėm. Jis buvo sulenktas iš keturių karklinių lankų. Tie lankai

išskersuoti plonais karkliukais, o tie karkliukai plonai išpinti šiaudais. Pastatytas jis buvo sulyg krūtine aukščio.

Stasiukas mums paaiškino:

— Toks didelis krijis eina per visas kliūtis laukuose, tik užkliūva už krūmų, medžių ir dideliuose grioviuose. O lygiame lauke ritas ir maži krijukai, pavyzdžiui, nuo rėčio. Dabar pažiūrėkim, ar nėra laiško.

Stasiukas pažiūrėjo į vidų ir rado sulankstytą popieriuką, stipriai užkištą už lanko ir dar pririštą. Mums baisiai buvo įdomu, kas tame laiške rašoma. Stasiukas išvyniojo popierių ir perskaitė:

„Sveikinam tą, kas pagaus mūsų krijį. Paleidžiam ji iš Lukšių kaimo nuo Čyžvardės kranto. Mes ganom galvijus Lukšių sodybose. Mūsų daug, o galvijų dar daugiau, ir visi mes linksmi. Šiandien kepam gorę. Prašom pasivaišint. Ir į mūsų laišką lauksim atsakymo.

Už visą būrį pasirašom: Giedrių Antukas ir Blažių Juozukas."

Kurį laiką visi tylėjom, išklausę to laiško. Mums buvo labai smagu. Paskui Stasiukas sako:

— Vieną tokį tų pačių vaikų paleistą krijį mudu neseniai pagavova su Karjotų Miku. Ir atsakymą nusiuntėva. Dabar atsakymą turėsim siųsti su jumis.

— Kaip? — sako Gintukas.

— Ogi kaip? Mes su jumis pagavom, tai su jumis ir atsakysim. Taip ir anie nori.

— Gerai, — sakova mudu apsidžiaugę. — Čia puiki pramoga. Bus labai smagu.

O aš dar pridėjau:

— Tuodu abudu vaikai, Antukas ir Juozukas, mano gimnaičiai, tai man juo įdomiau bus paleisti laišką vėjo paštu.

Dabar mes smagūs paėmėm tą krijį ir grįžom prie Arvydo.

— Še, Arvydai, žiūrėk, koks velnias! — sako Gintukas iš tolo.

Arvydas apžiūrėjo ir sako:

— Kas jį gal pažinti iš tolo? Per pelkę jis taip smarkiai ritos, kad nė nesumatyt...

Paskui Stasiukas davė dar jam perskaityti laišką. Ir Arvydui baisiai patiko vėjo paštas.

— Mes būtinai visi turim atsakyti Lukšių vaikams, — pasakė Gintukas. — Ar tu, Arvydai, girdi? Taip sako Stasiukas.

— Ar aš girdžiu? — sako Arvydas. — Aš pirmutinis prie tokio darbo deduos. Tiktai kada ir kaip?..

Stasiukas paaiškino:

— Reikia laukti palankaus vėjo. Jūs įsižiūrėkite gerai į savo Jurbarką ir į pelkę, o ten ve — Lukšiai. Kai ta kryptimi būs vėjas, imkit ir ateikit pas mane. Štai mano namai. Jei ne šičia, tai ganysiu prie namų. Jei ne prie namų, tai namie mane rasit. O krijis tiks tas pats. Dar jiems bus maloniau, kad to paties krijo susilauks.

Dar viską gerai aptarėm, patikrinom pasaulio šalis, atsisveikinom su Stasiuku ir smagūs parėjom namo.

Ta diena mums visada liko atmintyje.

ŲSORIUS IR SARGIUKAS

PR. IMSRYS

Ėjo katinas ūsorius
takeliu,
apsivilkęs tamsiai rainu
švarkeliu.

Kai pamatė jį Sargiukas —
au, au, au!
Katinėlis pasišiaušė —
miau, miau, miau!..

Sargius galvą kraipo, urzgia:
„Ar, ar, ar!
Pažiūrėsiu, kur paspruksi
tu dabar!"

Puf! Brežt, brežt aštriais nagiukais:
„Miau, miau, miau!
Šiandien tokių aš, kaip tavęs,
nebijau!"

LAIMINGO MARŠKINIAI

Gyveno didelis karalius. Jis buvo visko pertekęs, bet jautėsi labai nelaimingas. O laimingas būti labai norėjo. Išklausinėjo visus savo patarėjus, visus išminčius, išklausinėjo visus gydytojus ir burtininkus, bet niekas negalėjo karaliui pasakyti, kaip pasidaryti laimingam.

Tada jis pradėjo klausinėti kiekvieno, kas tik po kojų pasimaišė, ir kartą vienas senas elgeta jam paaiškino:

— Išvilkėk vieną dieną laimingo žmogaus marškiniais ir pats tapsi laimingas.

— Tiktai tiek! — smagiai sušuko karalius, gausiai apdovanojo senelį ir liepė tarnams atnešti laimingo žmogaus marškinius.

Tarnai išėjo. Išvaikščiojo visą dvarą, bet nė viene laimingo žmogaus nerado. Kiekvienam vis ko nors trūko.

Karalius nepatikėjo, kad jo dvare negaletų būti nė vieno laimingo. Jis šaukėsi juos vieną po kito pas save ir pats klausinėjo, bet laimingo tikrai nė vieno nerado: vienam trūko vieno daikto, kitam kito, o kam nieko netrūko, tas jautė baisų nuobodulį ir nejautė jokio malonumo pasauly gyventi.

Tada karalius išsiuntė pasiuntinius į visą kraštą ir pradėjo laukti. Grįžo pasiuntiniai po pasiuntinių, bet laimingo žmogaus nė vienas nerado. Apsirengė karalius tada prasto žmogaus drabužiais ir pats išėjo jieškoti.

Skersai išilgai išvaikščiojo visą kraštą ir, niekur laimingojo nesuradęs, buvo jau besukąs į namų pusę, kaip vienoje pakrūmėje išgirdo smagią smagią dainelę. Pasuko karalius į tą pusę ir netrukus pamatė mažą trobelę, o prie jos seną seną senutėlį. Jis kasinėjo daržėlį ir smagiai dainavo.

Karalius pasisveikino, pažiūrėjo, pažiūrėjo ir paklausė:

— Atrode, žmogeli, kad laimingas.

— Kodėl man nebuti laimingam? Pavalgyti turiu, žmoną ir vaikus pas Viespatį Dievą palydėjau, pats irgi ne po ilgo tenai rengiuos.

Apsidžiaugė karalius radęs, ko taip ilgai jieškojo, ir pasakė:

— Ar tau tikrai nieko natrūksta?

— O ko man begalėtų trūkti?

— Tai padaryk savo karaliui didelę malonę — paskolink jam vienai dienai savo marškinius. Jis serga sunkia liga, nuo kurios jį tegali išgydyti laimingo žmogaus marškiniai.

Senelis ramiai išklaukė karaliaus, nusišypsojo ir praskleidė rudinę, kurią buvo užsimetęs tiesiai ant pliko kūno.

Karalius pamatė, kad vienintelis laimingas žmogus visiškai neturi marškinių, labai nusiminė. Bet senelis apie karaliaus ligą jau buvo girdėjęs ir pasakė:

— Pasakyk karaliui, kad jo ligą gelima dar pigiau išgydyti: reikia tik mokėti pasitenkinti tuo, ką turi.

Karalius iš pradžių nusijuokė, paskum pagalvojo, o pagalvojęs pasiprašė senelio nakvynės. Pernakvojo pas senelį, prisižiūrėjo į jo gyvenimą ir daugiau laimės nebejieškojo.

Iš kitų kalbų pateikė J. Jankus

LINKSMASIS DAMNIKUTIS

Apetitas

Gydytojas sodiečiui. — Tamstai buvau prirašęs pieniškus valgius. Ar tamsta valgai su apetitu?

Sodietis. — Aš valgiau tik su lašiniais. Apetito nemegstu — tai miesto ponų valgis.

Išbūrė

— Ką tau pasakė čigonė?

— Pasakė, kad turėsiu nuostolį.

— O ar išsipildė pranašavimas?

— Žinoma, išsipildė: kai tik ji išėjo, tuojau pasigedau auksinio laikrodžio.

Pas dantų gydytoją

— Kiek tamsta, daktare, imi už danties ištraukimą?

— 2 dolerius.

— Vaje! Už vieną minutę tiek pinigų!

— Gerai, jei tamstai patinka, aš galiu tą patį dantį traukti pusę valandos.

Už virvagalį

Tardytojas. — Už ką tamstą policija suėmė?

Suimtasis. — Už virvagalį, kurį radau turguje.

— Tiktai už virvagalį?

— Taip. Tiktai dar prie virvagalio buvo pririštas arklys.

„Vytis"

AR ŽINAI?

Saulės spinduliai, kol pasiekia žemę, trunka pusdevintos minutės.

Kol žmogaus širdis sutvaksi du kartus, šviesos spindulys aplekia aplink žemės rutulį šešis kartus, taigi su kiekvienu laikrodžio švytuoklės sutaksėjimu nuskrieja tris šimtus tūkstančių kilomterų.

Sveiko žmogaus širdis per minutę plaka 72 kartus.

Žiogas, linksmasis pievų šokėjas, turi 12,500 akučių.

Svarą šilko dirba 2,300 šilko kirmėlių.

Mažiausias pasaulyje medis randamas Grenlandijoje. Tai yra 20 centimetrų aukščio beržas.

Didžiausias pasaulyje gėlės žiedas yra Sumatros salioje, Pietinės Azijos pakraščiuose. Tos gėlės žiedo pumpuras yra kaip didžiausias arbūzas. Pražydusios gėlės žiedas yra metro ir daugiau pločio ir sveria apie 16 kilogramų.

KAS GIRDĖTI ČIA IR KITUR

Amerikos lietuvių delegacija pas JAV Prezidetą Trumaną. Amerikos Lietuvių Tarybos delegacija, susidedanti iš dešimties žmonių, buvo priimta JAV Prezidento Trumano Baltuosiuose Rūmuose Vašingtone. Pasimatymas truko 20 minučių. Delegacija išdėstė Prezidentui Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojų būklę svetimo okupanto valdžioje ir nupasakojo į Europos valstybes patekusių Pabalčio valstybių tremtinių vargus.

Prezidentas Trumanas su atida klausė pranešimo ir pareiškė giliausią užuojautą minėtų kraštų gyventojams.

Prezidentas užtikrino delegaciją, kad JAV valdžios nusistatymas Baltijos valstybių reikalu nepasikeitė ir nepasikeis, taigi ji ir toliau laikosi nepripažįstanti svetimųjų okupacijos tuose kraštuose.

Prezidentas pareiškė vilties, kad ateis laikas, kada Jungtinės Amerikos Valstybės galės atsišaukti pavergtų tautų, jų tarpe ir Lietuvos, reikalu.

Delegacija įteikė Prezidentui Trumanui raštą, pasirašytą visų delegacijoje dalyvavusių atstovų.

Paskui pats Prezidentas pakvietė visą delegaciją į Baltųjų Rūmų kiemą ir kartu su visais nusifotografavo. Kol buvo imamos fotografijos, Prazidentas visą leiką draugiškai kalbėjosi su delegacijos nariais.

Prieš 6 metus Prezidentas Ruzveltas buvo priėmęs lietuvius. Tai buvo 1940 m. spalių mėn. 15 d., kaip rašo Amerikos lietuvių laikraščiai. Tada Prezidentas Ruzveltas (Roosewelt) lietuvių delegacijai pareiškęs, kad Lietuvos nepriklausomybė nėra žlugusi, kad „Lietuva bus laisva".

Septynerių metų dirigentas. Romoje yra devynerių metų operos orkestro dirigentas Pieri Nogamba. Bet jis jau turi septynerių metų konkurentą Ferruci Burco, kuris neseniai pirmą kartą viešai dirigavo orkestrą Parmoje. O žinokime dar, kad juodviejų abiejų diriguojami orketrai nėra tai paprasti, bet dideli, sudėtingi.

9 metų Holivudo žvaigždė. Tokia mergaitė yra kino artistė Holivude (Holliwood), Margret O'Brien. Dabar ji už savo darbą per trejus metus gaus po 100,000 dolerių kas metai, dirbdama po 40 valandų per savaitę.

UŽDAVINIAI IR PRAMOGOS

MĮSLĖS

47. Tėvas negimęs, sūnus pražilęs.
48. Lopas ant lopo, adatos — nė dūrio.
49. Du kartus gimsta, vieną kartą miršta ir velnio nebijo.
50. Šulinys be dugno.

Atsakymai (mįslių įminimai). 25. Paukštis lizdą. 25. Žvakė. 27. Žvejai, žuvys, vanduo, tinklas. 28. Dūmai. 29. Kirvis. — 41. Kelias. 42. Kiaulė ir paršiukai. 43. Žmogus. 44. Teliukas (veršiukas), piemuo, vilkas. 45. Šarka. 45. Aguona.

Aritmetinis uždavinys

Atsakymas. Nr. 1. 77.

Degtukų raštas Nr. 9

Kaip vadinosi tas Didysis Lietuvos Kunigaikštis, kurs įkurė Vilnių? Paimkit 29 degtukus ar pagaliukud ir sudėkit jo vardą.

Šio Nr. kaina 2 RM.
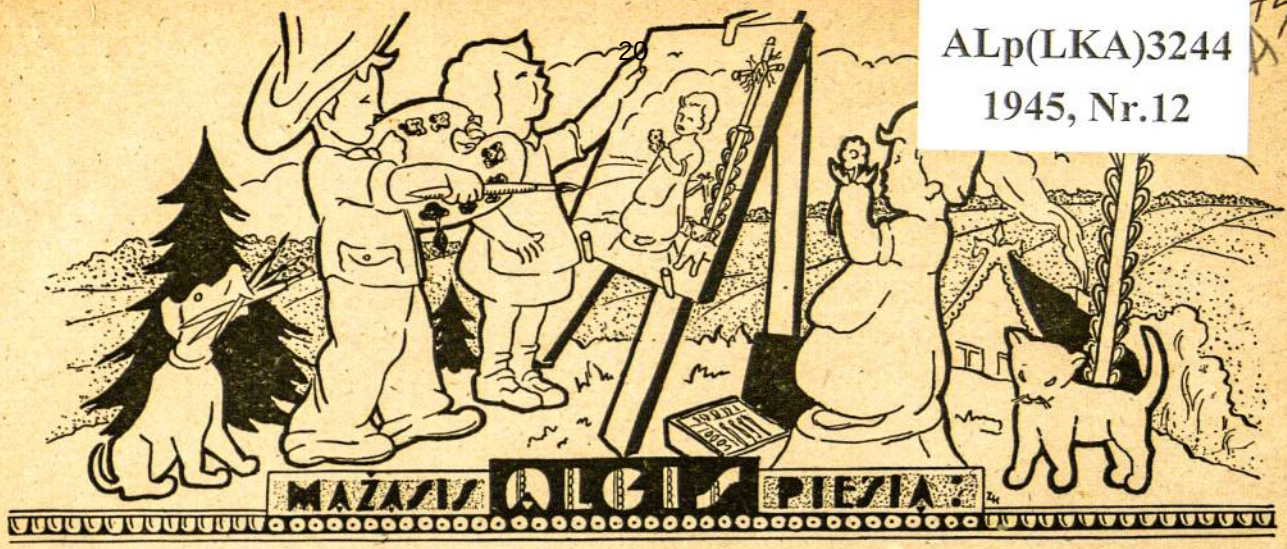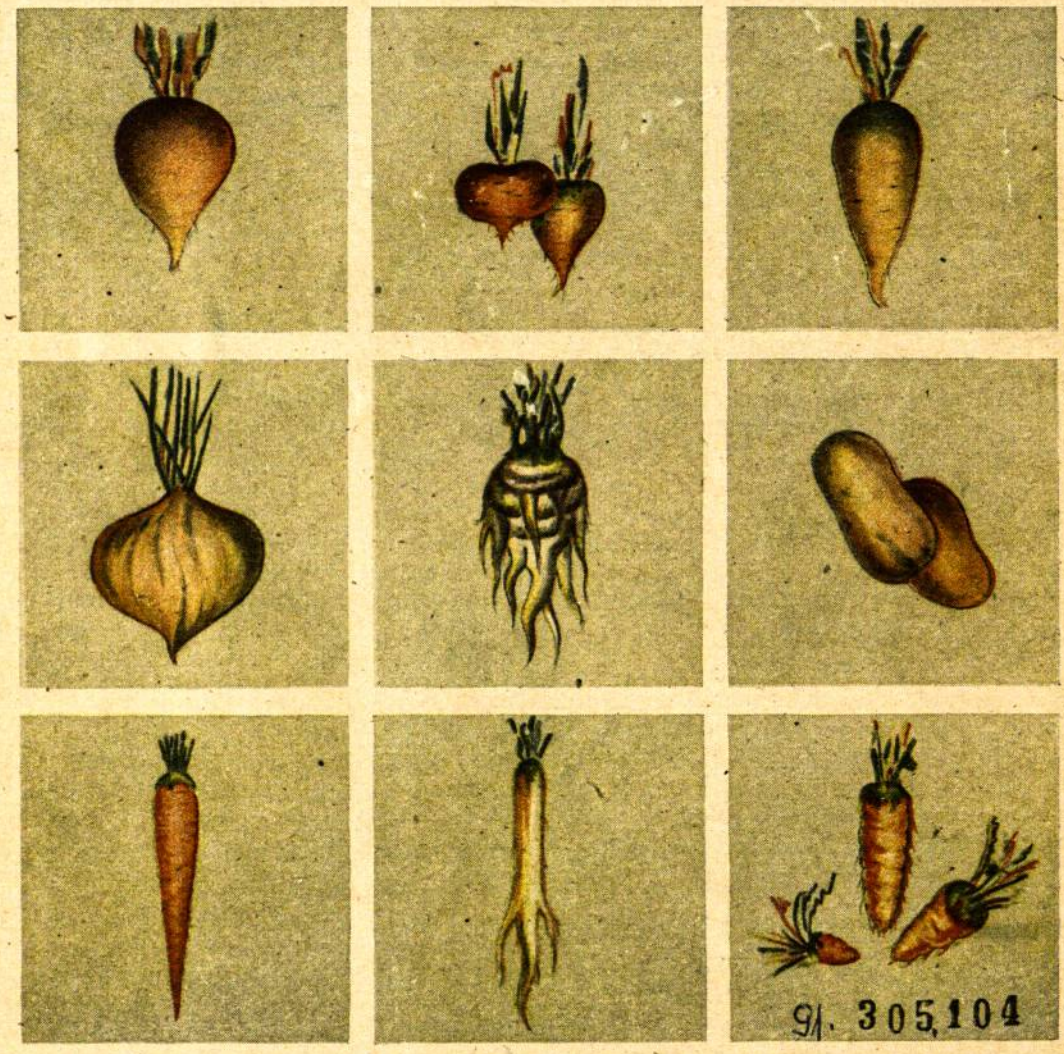
ALp(LKA)3244
1945, Nr.12